

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků

Jazyková příručka

Český jazyk v Chorvatsku

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, úmluva Rady Evropy, chrání a podporuje český jazyk v Chorvatsku. Tato **jazyková příručka** Vás provede všemi ustanoveními, které Chorvatsko musí aplikovat na češtinu.

Ale ani Chorvatsko, ani Charta nemůže Váš jazyk zachovat. Hlavní odpovědnost leží na Vás. Čeština přežije v Chorvatsku jen tehdy, pokud ji budete denně používat – a to všude.

Poněvadž jedna věc je jistá: Jazyk, kterým se mluví jen doma, na konec vymře. Nezavírejte svůj jazyk doma: Vezměte Chartu za slovo a využívejte v každodenním životě to bohatství možností užívání češtiny i mimo domov.

Jen promluvte!

Cíle a zásady

Chorvatsko zakládá ohledně češtiny na územích, kde je užívána, svou politiku, zákonodárství a praxi mimo jiné na těchto cílech a zásadách:

- uznání češtiny jako výrazu kulturního bohatství
- respektování regionu českého jazyka s cílem zajistit, aby stávající nebo nové územněsprávní členění nebylo na překážku podpoře jeho užívání
- potřeby rozhodného jednání za účelem podpory češtiny, směřující k jejímu zachování

Chorvatsko se zavazuje, že odstraní, pokud tak již neučinilo, neopodstatněné rozlišování, vylučování, omezování nebo upřednostňování týkající se češtiny, směřující k odrazování nebo ohrožování jejího zachování a rozvoje. Přijetí zvláštních opatření ve prospěch češtiny, směřující k podpoře rovnosti mezi jejími

uživateli a ostatním obyvatelstvem, nebo náležitě přihlížející k jejich zvláštním podmínkám, se nepovažuje za diskriminaci uživatelů rozšířenějších jazyků.

Chorvatsko se zavazuje, že bude pomoci vhodných opatření podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi, zejména tak, že zahrne úctu, porozumění a toleranci vůči češtině mezi cíle výchovy a vzdělávání stanovené v Chorvatsku, a že bude podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby sledovaly tytéž cíle.

Při určování své politiky vůči češtině bude Chorvatsko přihlížet k potřebám a přáním vyjádřeným skupinou, která ji užívá. Chorvatsko se vybízí, aby v případě potřeby zřídilo orgány, které budou orgánům veřejné správy radit ve všech záležitostech souvisejících s českým jazykem.

Vzdělávání

Pokud jde o vzdělávání, Chorvatsko se zavazuje, že na území, kde je čeština užívána, v závislosti na situaci a stavu češtiny a aniž by tím byla dotčena výuka Chorvatštiny:

- zpřístupní předškolní vzdělávání v češtině plně nebo podstatně alespoň žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet se bude považovat za dostatečný
- zpřístupní základní vzdělávání v češtině plně nebo podstatně, anebo zajistit výuku češtiny jako součást učebních osnov alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet se bude považovat za dostatečný
- zpřístupní středoškolské vzdělávání v češtině plně nebo podstatně, anebo zajišťovat výuku češtiny, která se stane součástí učebních osnov alespoň žákům, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, a v počtu, který bude považován za dostatečný

- zpřístupní technické a odborné vzdělávání v češtině plně nebo podstatně anebo zajistí výuku češtiny, která se stane součástí učebních osnov alespoň žákům, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, v počtu, který je považován za dostatečný
- zpřístupní univerzitní nebo jiné vysokoškolské vzdělávání v češtině
- zpřístupní studium češtiny jako obor univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia
- bude nabízet češtinu jako jeden z oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání
- učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je český jazyk
- zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těchto opatření, ke kterým došlo ohledně výuky v českém jazyce

Soudní orgány

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících český jazyk opodstatněně přijetí níže uvedených opatření, a podle jeho situace a stavu, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se Chorvatsko zavazuje, že:

v trestním řízení

- zaručí, aby obviněný měl právo užívat češtinu

- bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v češtině, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;

v občanskoprávním řízení

- povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem český jazyk, aniž mu tím vzniknou další náklady
- povolí předkládání listin a důkazů v češtině, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu

v soudním řízení ve správních věcech

- povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem češtinu, aniž mu tím vzniknou další náklady
- povolí předkládání listin a důkazů v češtině, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu
- podnikne kroky s cílem zajistit, aby v občanskoprávním a v soudním řízení ve správních věcech v češtině a při zhotovení

listin a důkazů v češtině a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady

Chorvatsko se zavazuje, že:

- nebude popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v češtině

Orgány veřejné správy a veřejné služby

V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících češtinu opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu češtiny, se Chorvatsko zavazuje, že v rámci reálných možností:

- zajistí, aby uživatelé českého jazyka mohli podávat ústní a písemné žádosti a dostávat v českém jazyce odpovědi
- poskytne často užívané úřední texty a formuláře obyvatelstvu v češtině nebo v dvojazyčné verzi
- dovolí orgánům veřejné správy vyhotovování listin v češtině

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících češtinu opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, Chorvatsko se zavazuje, že dovolí a/nebo bude podporovat, aby:

- orgány regionální nebo místní veřejné správy užívaly při své činnosti češtinu
- uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v češtině

- orgány regionální veřejné správy vydávaly úřední písemnosti také v češtině
- orgány místní veřejné správy vydávaly úřední písemnosti rovněž v češtině
- se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v českém jazyce, v případě potřeby vedle názvu v chorvatštině

Pokud jde o veřejné služby (například topení, voda, plyn, odpad, telefonní služby, veřejná doprava, hřbitovy, knihovny, sportovní zařízení, veřejná zábava a kultura) poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, Chorvatsko se zavazuje, že na území, kde je užívána čeština, a v závislosti na stavu češtiny a v rámci reálných možností:

- zajistí užívání českého jazyka při poskytování této služby

Chorvatsko se zavazuje, že bude na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálním nebo českém jazyce.

Hromadné sdělovací prostředky

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že pro uživatele češtiny na území, kde se češtinou hovoří, v závislosti na její situaci a stavu a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné správy, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí, a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků:

- náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé veřejného rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v českém jazyce
- podpoří zřízení alespoň jedné soukromé rozhlasové stanice v českém jazyce

nebo k tomuto zřízení napomůže

- podpoří pravidelné vysílání soukromých televizních programů v češtině nebo k takovému vysílání napomůže

- bude podporovat pravidelné uveřejňování novinových článků v češtině nebo k nim bude napomáhat

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že zaručí svobodu bezprostředního příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v češtině nebo v blízké formě tohoto jazyka, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazuje, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v češtině nebo v blízké formě tohoto jazyka. Uplatňování těchto svobod může podléhat právnímu omezení.

Bosna a Hercegovina se zavazuje zajistit, aby zájmy uživatelů českého jazyka byly zastoupeny nebo vzaty v úvahu v orgánech zřízených podle zákona, jejichž posláním je zaručit svobodu a pluralitu hromadných sdělovacích prostředků.

Kulturní činnost a kulturní zařízení

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, včetně využití nových technologií - Bosna a Hercegovina se zavazuje, že na území, kde je čeština užívána, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a je-li to v jejich působnosti, a zároveň jsou-li k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí:

- bude podporovat formy projevu a iniciativy typické pro český jazyk a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v češtině
- bude podporovat opatření zajišťující, aby orgány pověřené organizací nebo podporou kulturních činností měly k dispozici pracovníky, kteří ovládají češtinu, jakož i jazyky ostatního obyvatelstva

- bude podporovat přímou účast představitelů mluvčích češtiny při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti
- bude podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v češtině

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž je tradičně užíván český jazyk, se Bosna a Hercegovina zavazuje povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů češtiny.

Hospodářský a společenský život

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, Bosna a Hercegovina se v celostátním měřítku zavazuje, že:

- bude vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání českého jazyka v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami

- bude usnadňovat nebo podporovat užívání českého jazyka

Přeshraniční výměny

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že bude:

- uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je český jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli češtiny v příslušných státech v oblasti

kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání

- usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch češtiny přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván český jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Dodatečně k chartě můžete také profitovat z **Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin**. Touto smlouvou Bosna a Hercegovina podporuje vhodné podmínky, umožňující osobám patřícím k národnostním menšinám **zachovávat a rozvíjet svou kulturu a zásadní elementy své identity (jazyk, náboženství, tradice a kulturní dědictví)** a chránit tyto osoby před asimilací. Rámcová úmluva zaručuje právo užívat svůj menšinový jazyk ve veřejném životě a sahá do oblastí jako přístup k **učebnicím**, právo zakládat a spravovat své **vlastní soukromé vzdělávací zařízení**, právo používat své **křestní jméno** a uvádět **názvy ulic** v menšinovém jazyce, právo v menšinovém jazyce rozmísťovat veřejně viditelné **znaky a nápisy soukromé povahy**, účinnou **účast** ve veřejném životě (zahrnující nevládní organizace) a **uzavírání dohod s jinými státy za účelem zajištění ochrany příslušníků národnostních menšin**.

Narazili jste na problémy?

Orgány a sdružení, které byly v Bosně a Hercegovině legálně ustaveny, mohou Radu Evropy upozornit na záležitosti související se závazky Charty, které Bosna a Hercegovina přijala. Taková prohlášení mohou být podány na:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Jazykový průvodce byl koncipován tak, aby poskytl pro každý jazyk, který je chráněn Evropskou chartou regionálních či menšinových jazyků, přehled o pro něj platných ustanoveních. Tento občanský průvodce nenahrazuje Chartu. Pro přesné formulace všech ustanovení, která stranami byla přijata, navštivte prosím webovou stránku Rady Evropy: <http://conventions.coe.int>. Další **jazykové průvodce** jsou postupně připravovány.